[discriminatiewijzer.nl]

{ Rotterdam Inclusivity Project } (2026)

[TITLE]

Van melding tot inzicht: Discriminatie in Rotterdamse (semi-)publieke ruimtes tussen

RADAR | Fattana Mirzada en Bauke Fiere

[DATE] 20 maart 2025

Aanleiding

Uit de Rotterdamse Wijkprofiel-enquête (Scholten et al., 2024) blijkt dat discriminatie vaak wordt ervaren in het (semi-)publieke domein, met name tijdens het winkelen (32%) en in de eigen woonbuurt (39%).

Deze bevindingen wijzen op de noodzaak om te begrijpen welke specifieke ervaringen hierachter schuilen, aangezien de enquête geen verdere context biedt over de interpretatie van de termen “tijdens het winkelen” en “in de eigen woonbuurt”. Dit maakt het lastig om precies te achterhalen welke vormen van discriminatie respondenten ervaren en wat de oorzaken hiervan zijn.
De Wijkprofielenquête is een jaarlijkse, grootschalige enquête die breed wordt afgenomen in Rotterdam, maar biedt weinig ruimte voor het stellen van extra vragen. Hierdoor is er onvoldoende inzicht in de specifieke ervaringen van inwoners in de genoemde contexten. De relatief hoge frequentie van discriminatie-ervaringen in deze domeinen roept echter de vraag op of er een diepere verklaring te vinden is voor dit fenomeen.

Om meer duidelijkheid te krijgen over wat er precies speelt in deze contexten, hebben we besloten om de meldingen te onderzoeken die bij RADAR geregistreerd zijn. RADAR behandelt jaarlijks meldingen van discriminatie in meer dan 53 gemeenten, maar voor de focus van dit onderzoek beperken we ons tot de incidenten die betrekking hebben op Rotterdam. Door deze meldingen te analyseren, hopen we een beter begrip te krijgen van de aard van de discriminatie-ervaringen in het (semi-)publieke domein van Rotterdam.

Het doel van deze beleidsadviesnota is om op basis van een gestructureerde analyse van discriminatiemeldingen beleidsaanbevelingen te formuleren, met bijzondere aandacht voor incidenten in het (semi-)publieke domein. Door deze meldingen systematisch te onderzoeken, kunnen onderliggende patronen aan het licht komen die anders mogelijk over het hoofd worden gezien. Daarnaast verbinden we deze bevindingen met bestaande literatuur, zodat ze beter kunnen worden geduid en verklaard.

Methodiek

Om te bepalen of het uitvoeren van een kwalitatief onderzoek naar meldingsdata over discriminatie in het (semi)publieke domein in de periode 2021-2023 haalbaar is, is eerst een pilot uitgevoerd met alleen de meldingsdata van RADAR van 2023. Deze pilot diende als toetsing van zowel de bruikbaarheid van de beschikbare data als het verkennen van een passende onderzoeksmethodologie.

Tijdens het analyseren van de meldingen binnen de gemeente Rotterdam is de volgende definitie voor (semi-)publiek domein aangehouden:

“Onder het publieke domein vallen publieke ruimtes die vrij toegankelijk zijn. Als dit fysieke ruimtes betreft is de overheid vaak de formele eigenaar, zoals een openbare weg. Onder het semipublieke domein vallen privaat beheerde ruimtes waarvoor geen of weinig toegangseisen bestaan, zoals cafés, restaurants, bioscopen en winkelcentra. De online omgeving kan ook gerekend worden onder het semipublieke domein” (Andriessen et al., 2024; Buitelaar, 2021).

Aanvullend stelden Andriessen en collega’s in hun enquête aan respondenten voor dat het (semi-)publieke domein gaat om de volgende plekken:

“Hiermee bedoelen we plekken waar iedereen die dat wil kan komen. Denk bijvoorbeeld aan straten en pleinen, het openbaar vervoer, internet, de bibliotheek, het ziekenhuis, een restaurant of het strand. Het gaat om plekken waar u geen lid hoeft te zijn of geen toegang hoeft te betalen.”

In het onderzoek van Andriessen et al. (2024) zijn de volgende categorieën gehanteerd:
- Eigen woonbuurt
- Op straat, op een plein, in het park
- In het openbaar vervoer (zoals bus, tram, metro, trein)
- In een vrijetijdsgelegenheid (zoals sportveld, speeltuin, zwemstrand of stadion)
- In het winkelcentrum/winkelstraat/in een winkel
- In een horecagelegenheid (zoals een bar, restaurant, disco of bioscoop)
- Online (in persoonlijke berichten via internet, sociale media of email)
- In een openbaar gebouw (zoals de bibliotheek, ziekenhuis, gemeente, bank)
- Ergens anders, namelijk:

Beperkingen en dilemma's binnen de huidige definitie

Wanneer de meldingen van discriminatie met terugwerkende kracht in deze categorieën worden ondergebracht, ontstaan er een aantal methodologische uitdagingen:

Verschil in gehanteerde categorieën
De categorieën die RADAR hanteert bij het registreren van meldingen binnen het (semi-)publieke domein komen niet volledig overeen met de indeling die wordt gebruikt in de landelijke analyse van Andriessen en collega's (2024). Zo vallen bij RADAR bijvoorbeeld zowel winkels als het openbaar vervoer onder de categorie 'commerciële dienstverlening', terwijl deze in de landelijke analyse als afzonderlijke domeinen worden onderscheiden.

Grensgevallen tussen domeinen
Sommige terreinen vallen zowel binnen het (semi-)publieke domein als binnen andere domeinen. Bijvoorbeeld:

- Een klant die een discriminerende opmerking maakt richting een winkelmedewerker: voor de medewerker is dit een kwestie binnen de arbeidsmarkt, terwijl het ook plaatsvindt in het semipublieke domein.
- Een ziekenhuis: als collectieve voorziening valt het onder het publieke domein, maar een consultatieruimte binnen de collectieve voorziening is niet publiek toegankelijk en functioneert als een private ruimte.

Het is belangrijk om deze nuances ook zo goed mogelijk mee te nemen in deze analyse en rapportage over ervaringen in het (semi-)publieke domein.

Inconsistente definitie van toegankelijkheid
Volgens de eerder gehanteerde definitie van vrije toegankelijkheid zou men geen lid hoeven te zijn of toegang te betalen om de (semi-)publieke ruimtes te benutten. Echter, is dit niet altijd het geval. Voor locaties zoals een stadion of het openbaar vervoer, moet toegangsgeld betaald worden. Sportvelden en sociale media vereisen vaak lidmaatschap, wat eveneens spanning oplevert met de definitie van vrije toegankelijkheid. Andriessen et al. (2024) hebben deze ruimtes wel gecategoriseerd als (semi-) publieke ruimtes, terwijl ze niet voldeden aan hun gehanteerde definitie.

Inclusie- en exclusiecriteria (semi-)publiek domein

Gezien de hierboven beschreven uitdagingen is besloten aangepaste inclusie- en exclusiecriteria te hanteren die het (semi-)publieke domein beter in kaart brengt. Daarbij is specifiek besloten om de online omgeving uit te sluiten, omdat deze niet op dezelfde manier functioneert als fysieke (semi-)publieke ruimtes.

Inclusiecriteria:

- **Fysieke component:** Het incident moet in de (semi-)publieke ruimte hebben plaatsgevonden, dus in potentiële aanwezigheid van omstanders, dus niet aan de telefoon in privésfeer. Denk aan een telefoontje met de gemeente of een andere publieke voorziening.
- **Wettelijke discriminatiegrond, aard én terrein van meldingen moeten bekend zijn**, maar daarin maken we geen onderscheid in wettelijke of niet-wettelijke gronden. Deze informatie is belangrijk om de meldingen effectief te kunnen analyseren, dus meldingen die deze informatie missen zullen uitgesloten moeten worden.
- **Domein is belangrijker dan maatschappelijk terrein:** Als het incident in het publiek gebeurt, wordt het geïncludeerd. Bijvoorbeeld, als iemand die in een winkel werkt wordt lastiggevallen (arbeidsmarkt), dan valt dit alsnog onder het semipublieke domein.

Exclusiecriteria:

- **Beperkte informatie:** Als er te weinig informatie is over het incident, de grond, aard of het terrein om te toetsen aan de criteria.
- **Privésfeer:** Incidenten die in de privésfeer of achter gesloten deuren hebben plaatsgevonden, ontoegankelijk voor derden, zoals een consultatieruimte van een arts, een telefoontje vanuit huis met de gemeente of andere ervaringen die zich bij iemand thuis hebben afgespeeld.
- **Online incidenten:** Incidenten op social media of anderszins online.
- **Lidmaatschapsvereiste:** Plekken waar je lid moet zijn om toegang te krijgen.

Specifieke overwegingen

- **Entreegeld versus lidmaatschap:** We excluderen lidmaatschap als vereiste, maar niet het betalen van entreegeld. Openbaar vervoer, sportvelden en musea vereisen vaak toegangsgeld, maar blijven toegankelijk zonder lidmaatschap en vallen daarom binnen de inclusiecriteria.
- **Buurt en wijk als aparte categorie:** We nemen de categorie buurt/wijk apart in de analyse op, omdat deze een unieke dynamiek kent. Flatgebouwen hebben vaak een sleuteltoegang en zijn moeilijk te classificeren binnen het (semi-) publieke domein, terwijl de interacties tussen buren vergelijkbaar zijn met die in een woonwijk. Een bijkomende reden is dat meldingen in dit domein vaak onvoldoende informatie bevatten om eenduidig vast te stellen of het incident in de privésfeer of daarbuiten heeft plaatsgevonden.

Desondanks mogen we voorzichtig aannemen dat discriminatoire bejegening tussen buren in de meeste gevallen buiten de woning plaatsvindt, tenzij expliciet wordt vermeld dat het via bijvoorbeeld WhatsApp-gesprekken is gebeurd.

Door deze aangepaste criteria toe te passen, wordt geprobeerd de onderzoeksresultaten beter af te stemmen op de realiteit van discriminatie ervaringen en meldingen bij RADAR en tegelijkertijd theoretisch consistent te blijven met bestaande literatuur over het (semi-)publieke domein.

Resultaten

Uit figuur 1 blijkt dat het aantal meldingen van discriminatie in het publieke en vooral in het semipublieke domein tussen 2021 en 2023 is toegenomen. In buurten en wijken is daarentegen nauwelijks sprake van een stijging. Opvallend is dat het semipublieke domein, zoals onderwijs, zorg of commerciële en collectieve dienstverlening, in alle jaren het grootste aandeel meldingen kent. Dit betekent echter niet noodzakelijk dat in deze contexten ook vaker discriminatie wordt ervaren. Eerder lijkt de meldingsbereidheid hier groter te zijn.

Uit eerdere onderzoeken, waaronder Ruimte voor Iedereen (Andriessen et al., 2024), Ervaren Discriminatie II (Andriessen et al., 2020), de Rapportage 2024 van het Rotterdam Inclusivity Project (Scholten et al., 2024) en Rapportage Eindhoven Inclusief (Mirzada et al., in voorbereiding), blijkt dat meldingen van discriminatie zich vooral concentreren in het semipublieke domein, zoals commerciële en collectieve dienstverlening en de arbeidsmarkt. Tegelijkertijd laten deze onderzoeken zien dat ervaringen van discriminatie juist vaker plaatsvinden in het publieke domein (e.g. op straat of in de eigen woonomgeving). Met andere woorden: in de contexten waar mensen het meest met discriminatie te maken krijgen, wordt relatief weinig gemeld. Het aantal meldingen over ervaren discriminatie in het publieke domein was in 2021-2023 ongeveer de helft van het aantal meldingen van discriminatie in het semipublieke domein.

Het SCP (Andriessen et al., 2020) laat bovendien zien dat slechts één op de vijf mensen die discriminatie ervaart, dit ergens meldt, en dat slechts een klein deel daarvan, ongeveer 3 procent, een melding doet bij een officiële instantie zoals een ADV. Dit wijst erop dat het merendeel van de ervaringen onzichtbaar blijft, en dat meldingscijfers vooral iets zeggen over **waar mensen bereid of in staat zijn** te melden, niet noodzakelijk over waar discriminatie het vaakst voorkomt.

Figuur 2 laat verder zien dat discriminatie op grond van herkomst of huidskleur veruit het meest wordt gemeld, gevolgd door geslacht, seksuele gerichtheid en in toenemende mate antisemitisme. Deze patronen sluiten aan bij landelijke bevindingen van het SCP (Andriessen et al., 2020), waaruit blijkt dat mensen met een migratieachtergrond, met name Turkse en Marokkaanse Nederlanders, moslims, MOE-landers en Afro-Nederlanders, relatief vaak negatieve bejegening ervaren. Hoewel onze data de specifieke afkomst van melders niet altijd weergeven, blijft afkomst als discriminatiegrond de meest dominante categorie.

De stijging in het aantal meldingen lijkt grotendeels te worden gedreven door de forse toename in 2023. Dit kan deels samenhangen met groeiende meldingsbereidheid, doordat meer inwoners hun weg naar het meldpunt vinden.

Figuur 1: Aantal meldingen van discriminatie per domein tussen 2021-2023

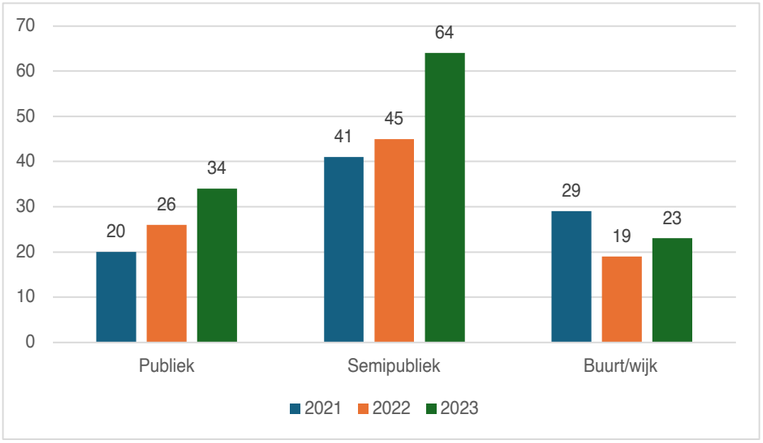

Figuur 2: Totaal aantal meldingen per discriminatiegrond tussen 2021-2023

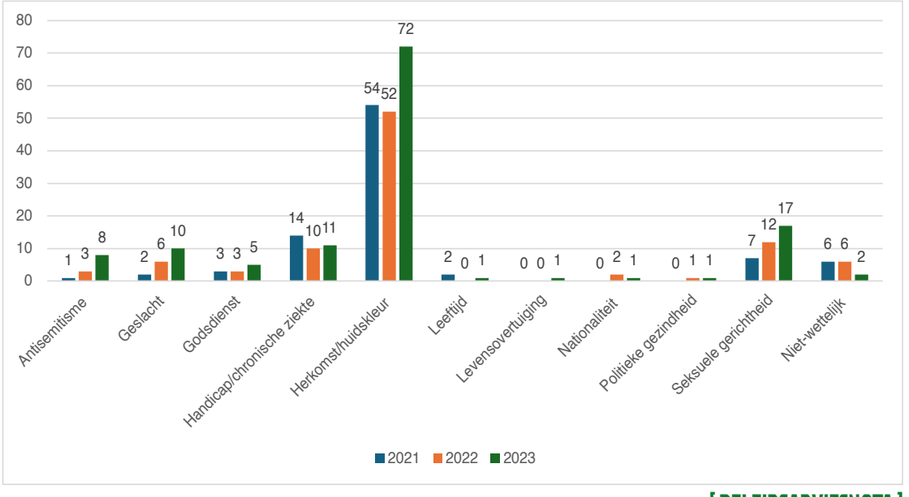

Discriminatie in het publieke domein

Meldingen over discriminatie in het publieke domein hebben relatief vaak betrekking op herkomst of huidskleur. In 2023 ging 47% van de meldingen over deze discriminatiegrond, de twee jaren daarvoor lag het percentage nog hoger. Daarmee is herkomst/huidskleur de grond waarover de meeste meldingen van discriminatie binnenkomen. Hoewel het aantal meldingen over discriminatie op grond van herkomst of huidskleur in het publieke domein in 2023 in absolute zin is toegenomen ten opzichte van het jaar ervoor, waren er verhoudingsgewijs meer meldingen over andere discriminatiegronden. Vandaar dat meldingen over discriminatie op grond van herkomst/huidskleur in 2023 een kleiner aandeel vormen van het totaal aantal meldingen in het publieke domein in dat jaar. Het gaat bij meldingen in het publieke domein vaak om een vorm van vijandige bejegening, meestal door onbekenden op straat. Bijvoorbeeld iemand die in het verkeer beledigd is vanwege diens Aziatische uiterlijk. Het gaat in deze categorie niet alleen over uitlatingen en pesten, maar ook over bekladding, vernieling en ander als vijandig ervaren gedrag.

Daarnaast heeft jaarlijks een aanzienlijk deel van de meldingen betrekking op discriminatie door de politie. Over de jaren 2021-2023 gaat het om gemiddeld een derde van de meldingen over discriminatie op grond van herkomst of huidskleur in de openbare ruimte. Melders voelen zich door de politie oneerlijk behandeld en onheus bejegend. Zo voelde staandehouding door de politie voor een melder als etnisch profileren.

Het aantal meldingen van discriminatie op grond van seksuele gerichtheid bedroeg in 2021-2023 jaarlijks tussen de 15 en 30% van de meldingen in de openbare ruimte. Deze meldingen betreffen veelal vijandige bejegening, maar soms (ook) bedreiging of een vorm van geweld. Het gaat bijvoorbeeld om homoseksuele stellen die op straat worden uitgescholden en bedreigd. Ook waren er meldingen over de bekladding van het COC gebouw in Rotterdam.

In 2023 waren er relatief veel meldingen (7) over antisemitisme in de openbare ruimte. Vier van deze meldingen hebben betrekking op antisemitische leuzen en/of vermeende hitlergroet door voetbalsupporters. De overige meldingen gaan over antisemitische uitingen bij demonstraties en over een hakenkruis op een garagedeur.

Meldingen over andere discriminatiegronden kwamen tussen 2021 en 2023 beperkt voor in de meldingen. Zo voelde een melder zich gediscrimineerd op grond van diens godsdienst toen hij op straat terrorist werd genoemd. Verder was er ook een melding over de ontoegankelijkheid van een vlooienmarkt voor rolstoelgebruikers. Een andere melder vond de poster van Gendertwijfel beledigend voor transgender personen.

Figuur 3: Totaal aantal meldingen per discriminatiegrond in het publieke domein tussen 2021-2023

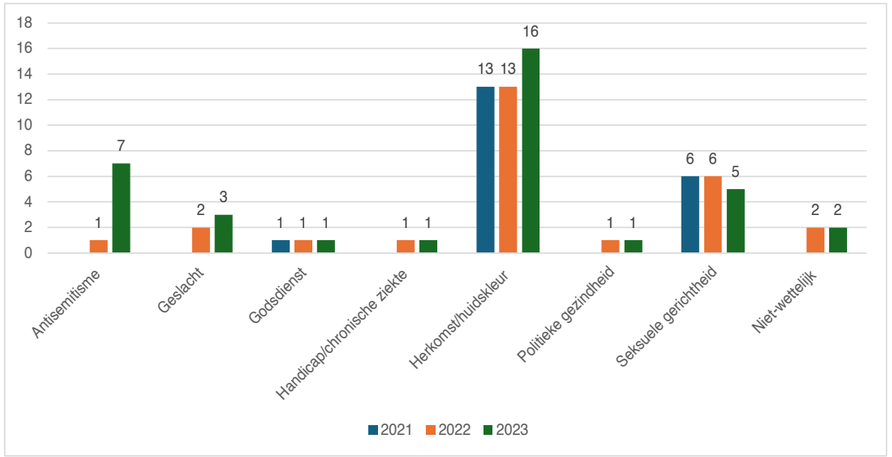

Discriminatie in het semipublieke domein

Net als in de andere domeinen is discriminatie op grond van herkomst of huidskleur hier de meest gemelde vorm. Opvallend is echter dat het aantal meldingen hierover in drie jaar tijd met maar liefst 148% is toegenomen.

2021 springt eruit als een uitzonderlijk jaar, waarin discriminatie op grond van handicap of chronische ziekte en op onwettige gronden relatief vaak werd gemeld (respectievelijk 34% en 15%). Maar dit was grotendeels te wijten aan de coronapandemie en de bijbehorende lockdownmaatregelen. Veel (semi-)publieke ruimtes waren destijds een lange tijd niet of beperkt toegankelijk, en bij heropening golden strikte regels zoals de coronapas en mondkapjesplicht. Mensen met een medische uitzondering voor het dragen van een mondkapje ervoeren in deze context vaak discriminatie. Ook in 2022 gingen de meeste meldingen over handicap of chronische ziekte nog steeds over de mondkapjesplicht. Daarnaast werd tussen 2021-2023 in meerdere gevallen melding gemaakt van het weigeren van mensen met een assistentiehond.

Bijna de helft van de meldingen binnen het semipublieke domein heeft betrekking op commerciële dienstverlening, met name in de detailhandel (zoals supermarkten en kledingwinkels) en het openbaar vervoer. De meeste meldingen gaan over geweigerde toegang of diensten, dus omstreden behandeling, en in mindere mate over vijandige bejegening. Denk bijvoorbeeld aan selectieve tassencontroles of controle bij de zelfscankassa's in supermarkten. Een melder deelde de volgende ervaring:

“Tijdens het boodschappen doen in een supermarkt werden mijn zoon en ik gediscrimineerd op basis van onze huidskleur. Terwijl we in de rij stonden om af te rekenen, werd mijn zoon gevraagd of er in zijn schooltas gekeken mocht worden. Toen ik vroeg waarom, werd verwezen naar een bord bij de ingang waarop stond dat tassen gecontroleerd konden worden. Ik wees erop dat meerdere klanten met tassen zonder controle waren doorgelopen. Deze mensen waren blank. De caissière kon geen gegronde reden geven waarom juist mijn zoon gecontroleerd werd en anderen niet.”

Daarnaast worden discriminatie-incidenten bij uitgaansgelegenheden relatief vaak gemeld. Zo beschreef een melder hoe hij en zijn vriend, beiden met een donkere huidskleur, werden geweigerd bij een discotheek omdat ze geen vrouwelijke begeleiding hadden. Tegelijkertijd mochten vijf witte jongens die voor hen in de rij stonden zonder problemen naar binnen.

Andere meldingen gaan over situaties zoals selectief fouilleren op festivals, oneerlijke behandeling in winkels of restaurants, en etnisch profileren door de Koninklijke Marechaussee.

Meldingen over andere gronden waren relatief beperkt. Zo gingen verschillende meldingen met betrekking tot seksuele gerichtheid over het uitgescholden worden in het openbaar vervoer.

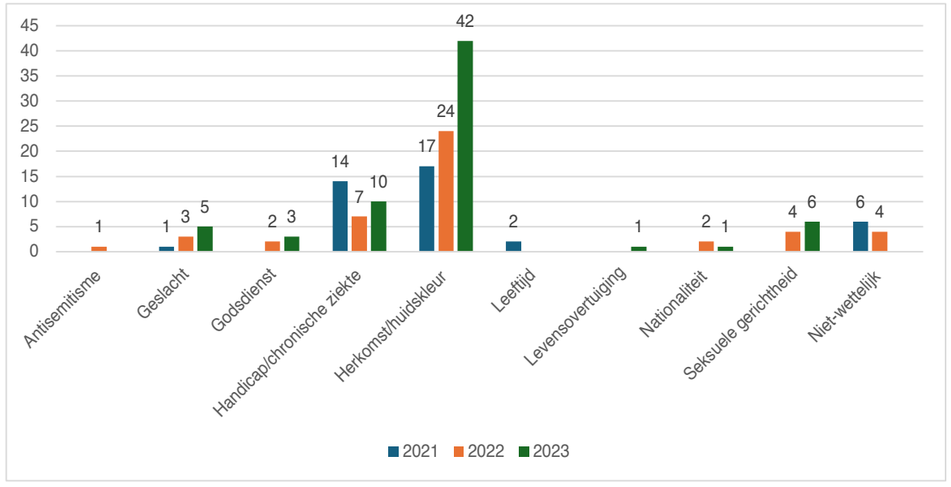

Figuur 4: Totaal aantal meldingen per discriminatiegrond in het semipublieke domein tussen 2021-2023

Discriminatie in de buurt of wijk

Tussen 2021 en 2023 gingen meldingen van discriminatie in de buurt of wijk vrijwel altijd over herkomst of huidskleur, met name gericht op inwoners met een migratieachtergrond (o.a. Turks, Marokkaans of Pools) of betrof het anti-zwart racisme. In tegenstelling tot de andere twee domeinen zien we dat meldingen over herkomst en huidskleur opvallend afnemen over de jaren heen. Tegelijkertijd neemt het aantal meldingen van discriminatie op grond van seksuele gerichtheid juist toe in de buurt/wijk. Het aandeel hiervan groeide in de loop der jaren opvallend, van 3% in 2021 naar 26% in 2023.

De daders zijn in de meeste gevallen (70%) directe buren en de interacties betreffen met name vijandige bejegening, in mindere mate (ook) bedreiging en soms geweld. Bijvoorbeeld een buurvrouw die buurkinderen van 5 à 10 jaar zegt dat ze moeten oprotten naar hun eigen land en ze zwarte pieten noemt. Of eieren die op het balkon van een melder gegooid worden waar regenboogvlaggen hangen. Zulke incidenten raken niet alleen de direct betrokkenen, maar tasten ook het gevoel van veiligheid en verbondenheid in de buurt aan.

Onderzoek laat zien dat juist sociale cohesie, het gevoel van onderlinge verbondenheid en vertrouwen tussen buurtbewoners, een belangrijke beschermende factor is voor welzijn. Een recente Britse longitudinale studie (Teo & Chum, 2020) toonde aan dat een hogere ervaren buurtcohesie samenhangt met betere mentale gezondheid, **met name voor LHBTI+’ers**. Voor hen bleek de positieve invloed van een hechte buurt zelfs groter dan voor heteroseksuele bewoners.Deze bevinding onderstreept het belang van beleid dat sociale cohesie en veiligheid in buurten versterkt, zeker waar discriminatie op basis van seksuele gerichtheid toeneemt. Een inclusieve buurt waar bewoners elkaar kennen en respecteren, is niet alleen veiliger, maar draagt ook direct bij aan het mentale welzijn van minderheidsgroepen.

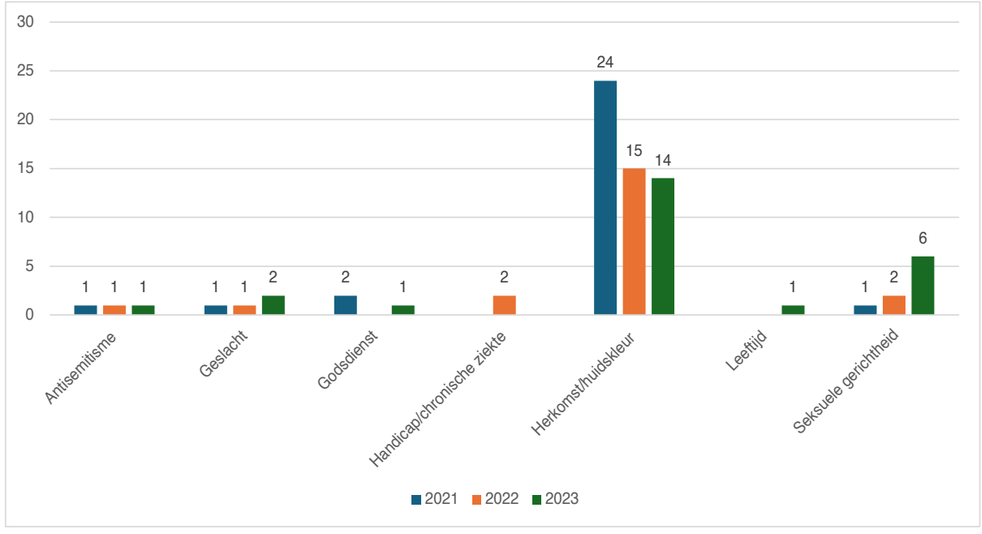

Figuur 5: Totaal aantal meldingen per discriminatiegrond in de buurt of wijk tussen 2021-2023

Conclusie

Enkele kernbevindingen uit deze analyse zijn:

Discriminatie op grond van herkomst/huidskleur is het meest gemeld in zowel het publieke als semipublieke domein. Dit komt veelal voor in de vorm van vijandige bejegening op straat of selectieve controles in winkels, het openbaar vervoer en de politie. De stijging in meldingen over herkomst/huidskleur in het semipublieke domein met 148% tussen 2021 en 2023 is opvallend en vraagt om nader onderzoek naar de achterliggende oorzaken.

Seksuele gerichtheid als discriminatiegrond neemt toe, vooral in de woonbuurt. In 2023 ging 26% van de meldingen over discriminatie in de buurt over seksuele gerichtheid, tegenover slechts 3% in 2021. Dit gaat vaak om bedreiging, scheldpartijen en in sommige gevallen geweld, wat duidt op een groeiende intolerantie in bepaalde buurten.

Winkels en uitgaansgelegenheden blijven problematische plekken. In het semipublieke domein gaat bijna de helft van de meldingen over commerciële dienstverlening, zoals detailhandel en openbaar vervoer. Er is een patroon zichtbaar van toegangsweigering, selectieve controles en andere vormen van ongelijke behandeling. Uitgaansgelegenheden, zoals clubs en festivals, worden specifiek genoemd in meldingen over discriminatie op basis van herkomst en seksuele gerichtheid.

Buurtbewoners zijn vaak de daders in de woonomgeving. In meldingen over discriminatie in de wijk blijkt dat in 70% van de gevallen de dader een directe buur is. Dit wijst erop dat discriminatie in de leefomgeving niet incidenteel is, maar structureel voorkomt en spanningen in de sociale cohesie kan veroorzaken. Vooral meldingen op grond van seksuele gerichtheid nemen toe, wat het welzijn van LHBTI+'ers in hun eigen buurt aantast.

Beleidsaanbevelingen

De analyse van de Rotterdamse discriminatiemeldingen laat zien dat discriminatie een hardnekkig en veelzijdig maatschappelijk vraagstuk blijft. Meldingen geven slechts een beperkt beeld van de werkelijkheid: **ze laten zien waar mensen bereid of in staat zijn te melden, maar niet noodzakelijk waar discriminatie het vaakst voorkomt.** Slechts een klein deel van de mensen die discriminatie ervaren, maakt hiervan melding. Ongeveer één op de vijf personen die discriminatie ervaart geeft dit ergens aan, en slechts drie procent doet melding bij een officiële instantie zoals de ADV (Andriessen, 2017; 2020). Mensen verwachten vaak dat melden toch niets oplevert of ervaren de procedure als belastend; de verwachte kosten wegen dan niet op tegen de verwachte baten. Ook de **ervaren effectiviteit van de interventie** speelt hierbij een belangrijke rol.

Daarom is het essentieel dat gemeentelijk beleid zich niet blindstaart op meldingscijfers. Meldingen zijn waardevol omdat ze inzicht geven in situaties waarin bewoners wél melden, maar ze vormen slechts een fractie van de daadwerkelijke ervaringen. We zien dat daar waar mensen het meest met discriminatie te maken krijgen, het minst vaak gemeld wordt.

Dit verschil vraagt om een bredere beleidsbenadering. Het is belangrijk dat de gemeente niet alleen meldingsbereidheid stimuleert, maar ook leert van contexten waarin melden wél lukt. In het semipublieke domein lijkt de meldingsbereidheid hoger, mogelijk doordat instellingen herkenbaar aanspreekpunten of meldstructuren hebben. Rotterdam kan onderzoeken hoe deze factoren ook in andere contexten kunnen worden versterkt, bijvoorbeeld in de openbare ruimte of de woonomgeving, om drempels tot melden te verlagen. Daarbij kan de gemeente het vertrouwen in meldvoorzieningen vergroten door zichtbaar te maken dat melden wél zin kan hebben. Voorbeeldcasussen waarin melden heeft geleid tot herstel, excuses of zelfs gemeentelijk beleidsverbetering kunnen hierbij helpen, mits de verwachtingen realistisch blijven. In de meeste gevallen (80%) richt de ondersteuning bij ADV's zich namelijk vooral op erkenning en een luisterend oor, en leidt dit niet tot juridische afhandeling (Scholten et al., 2024).

Daarnaast vraagt de aard van de gemelde incidenten om structurele actie in het (semi-)publieke domein. In deze contexten komen meldingen het vaakst voor, vooral over ongelijke behandeling op grond van herkomst, huidskleur of seksuele gerichtheid. Hier kan beleid zich niet beperken tot bewustwording, maar moet het ook gericht zijn op het versterken van de organisatiecultuur en werkwijzen binnen instellingen. Het opstellen van lokale convenanten of gedragscodes met partners als de politie, onderwijsinstellingen, zorgorganisaties en de detailhandel kan bijdragen aan een gedeeld normenkader rond inclusieve omgang en antidiscriminatie. Belangrijk daarbij is dat deze afspraken niet vrijblijvend blijven, maar worden ondersteund met heldere handhaving en periodieke evaluatie.

Tegelijkertijd verdient discriminatie in de woonomgeving meer aandacht. De toename van meldingen over seksuele gerichtheid en de bevinding dat in zeventig procent van de meldingen in de buurt de dader een directe buur is, wijzen op een groeiend spanningsveld binnen wijken. Discriminatie tast hier niet alleen het gevoel van veiligheid aan, maar ook het vertrouwen tussen bewoners. Daarom is het wenselijk dat de gemeente een **anti-discriminatieperspectief structureel integreert in (bestaande) wijkgerichte programma's**. Daarbij kan ingezet worden op bewustwording, bemiddeling en herstelgerichte interventies die bijdragen aan wederzijds begrip en sociale samenhang in buurten.

Samengevat vraagt een effectieve gemeentelijke aanpak om een brede blik op discriminatie, namelijk één die meldingen serieus neemt, maar ook verder kijkt dan cijfers. Door ervaringen van bewoners systematisch te betrekken, meldingsdrempels te verlagen, en discriminatie structureel aan te pakken in zowel instellingen als buurten, kan Rotterdam toewerken naar een stedelijke context waarin gelijke behandeling niet alleen wordt nagestreefd, maar ook daadwerkelijk wordt ervaren.

Belangrijkste beleidsaanbevelingen uit deze analyse:

- **Kijk verder dan meldingscijfers**. Meldingen geven waardevolle inzicht in situaties waarin bewoners wél melden, maar weerspiegelen slechts een klein deel van de daadwerkelijke ervaringen met discriminatie. Beleidskeuzes moeten daarom ook gebaseerd zijn op bredere ervaringsdata.

- **Bevorder meldingsbereidheid**. Onderzoek hoe factoren die melden vergemakkelijken in het semipublieke domein, zoals aanspreekpunten en toegankelijke procedures, ook kunnen worden toegepast in de openbare ruimte en de woonomgeving.

- **Vergroot vertrouwen in meldvoorzieningen**. Maak zichtbaar dat melden zinvol kan zijn, bijvoorbeeld door voorbeeldcasussen te delen waarin meldingen hebben geleid tot herstel, excuses of zelfs gemeentelijk beleidsverbetering, met aandacht voor realistisch verwachtingsmanagement.

- **Versterk de structurele aanpak in het (semi-)publieke domein**. Richt beleid niet alleen op bewustwording, maar ook op organisatiecultuur en werkwijzen binnen instellingen waar meldingen zich concentreren.

- **Ontwikkel lokale convenanten en gedragscodes**. Werk samen met verschillende partners in Rotterdam aan een gedeeld normenkader rond inclusieve omgang en antidiscriminatie, met aandacht voor handhaving en periodieke evaluatie.

- **Integreer een anti-discriminatieperspectief in wijkgericht beleid**. De toename van meldingen over seksuele gerichtheid en spanningen tussen buren vraagt om structurele aandacht in (bestaande) wijkprogramma's.

- **Investeer in sociale cohesie en herstelgerichte interventies**. Stimuleer initiatieven die ontmoeting, dialoog en herstel tussen buurtbewoners bevorderen en leg daarbij meer nadruk op het versterken van sociale cohesie als middel tegen zowel discriminatie als onveiligheidsgevoelens.

Literatuur

Andriessen, I. (2017). Discriminatie herkennen, benoemen en melden. Sociaal en Cultureel Planbureau.

Andriessen, I., Hoegen Dijkhof, J., van der Torre, A., van den Berg, E., Pulles, I., Iedema, J., & de Voogd-

Hamelink, M. (2020). Ervaren discriminatie in Nederland II. Sociaal en Cultureel Planbureau.

Andriessen, I., Wittebrood, K., Doosje, B., Cong, Y.-Q., & Zandvliet, R. (2024). Ruimte voor iedereen? Onderzoek naar ervaren discriminatie in het (semi)publieke domein. Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Buitelaar, E. (2021). Publiek domein in private ruimtes: Hybridisering in theorie en praktijk. *Ruimte + Wonen, 2021(4), 6–11.*

Scholten, P., Pisarevskaya, A., Schiller, M., Nobbe, T., Beijers, H., & Teunissen, E. (2024). *Rotterdam Inclusivity Project: Een analyse van patronen van discriminatie op stads-, buurt- en individueel niveau in Rotterdam.*

Teo, C., & Chum, A. (2020). The effect of neighbourhood cohesion on mental health across sexual orientations: A longitudinal study. Social Science & Medicine, 265, 113499. https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2020.113499

[discriminatiewijzer.nl]

{ Rotterdam Inclusiuity Project } (2026)